

រឿងរាមកេរ្តិ៍

ក្នុងជំនឿ ទំនៀមទម្លាប់
សិល្បៈ និងសង្គមខ្មែរ

ដោយ ព្រាប ចាន់ម៉ារ៉ា

២០១៦

ភស្តុតាងរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរសម័យបុរាណ

(ស.វ.ទី៦-១៤)

- ▶ មានរូបចម្លាក់តួអង្គព្រះរាម តាំងពីស.វ.ទី៦ឬទី៧ នៅខេត្តតាកែវ
- ▶ សិលាចារឹកវាលកន្ទួល K.359 ស.វ.ទី៧ និយាយពីគម្ពីររឿងរាមកេរ្តិ៍
- ▶ មានចម្លាក់រឿងរាមកេរ្តិ៍ តាមប្រាសាទរាប់មិនអស់នៅសម័យអង្គរ
- ▶ មានឈ្មោះតួអង្គរឿងរាមកេរ្តិ៍ ក្នុងសិលាចារឹកច្រើននៅសម័យអង្គរ។

ព្រះរាម, អង្គរវត្ត ខេត្តតាកែវ ស.វ.ទី១៦-៧

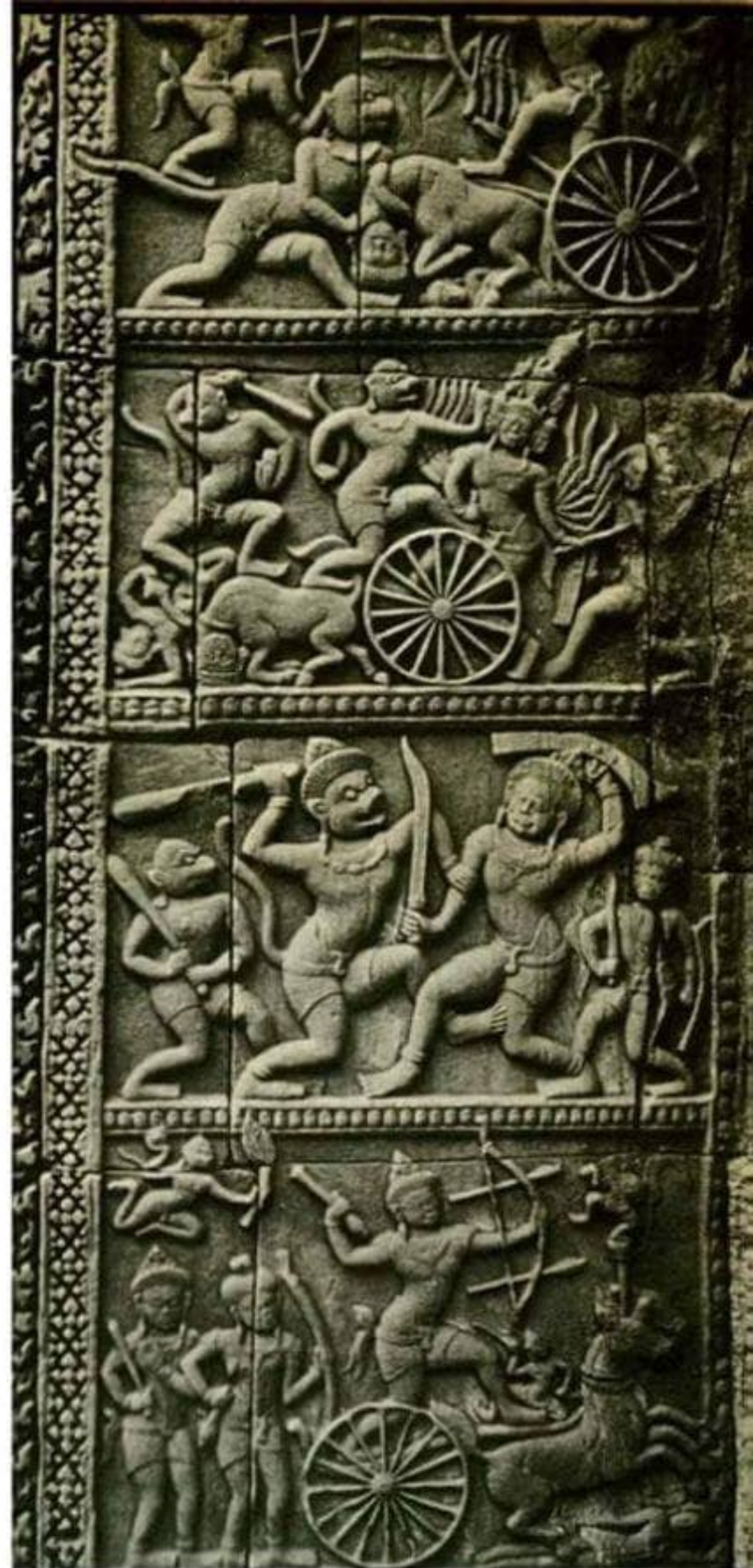
រឿងរាមកេរ្តិ៍ក្នុងជំនឿ ទំនៀមទម្លាប់ សិល្បៈ និងសង្គមខ្មែរ, ដោយ ព្រាប ចាន់ម៉ារ៉ា, ២០១៦

ពាលីប្រយុទ្ធនឹងសុគ្រិត, បាសាទនៅកោះកេរ្តិ៍ ស.វ.ទី១០

ពាលីប្រយុទ្ធនឹងសុគ្រិត, ប្រាសាទបន្ទាយស្រី ស.វ.ទី១០

ចម្លាក់នៅប្រាសាទបាភួន ស.វ.ទី១០

សិលាចារឹកនៅ
ប្រាសាទព្រះខ័ន
ចុងស.វ.ទី១២។

កម្រតេជ័យកត **រាម** ទេព (ព្រះរាម)

កម្រតេជ័យកត **លក្ស្មណ៍** (ព្រះលក្ស្មណ៍)

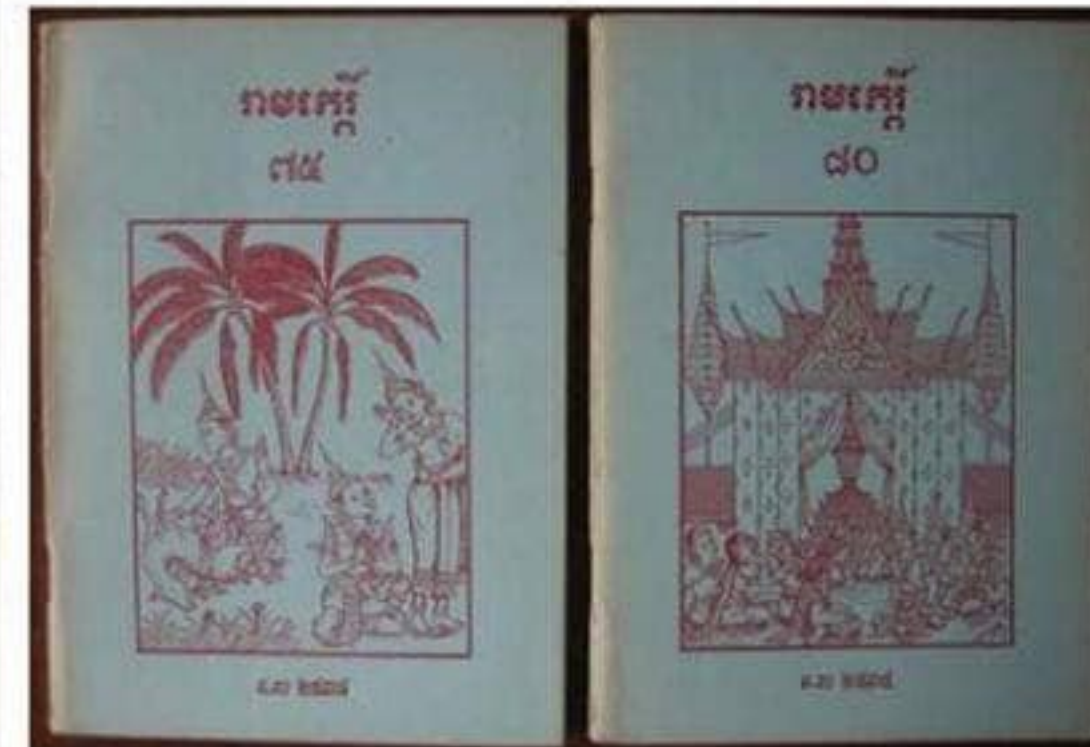
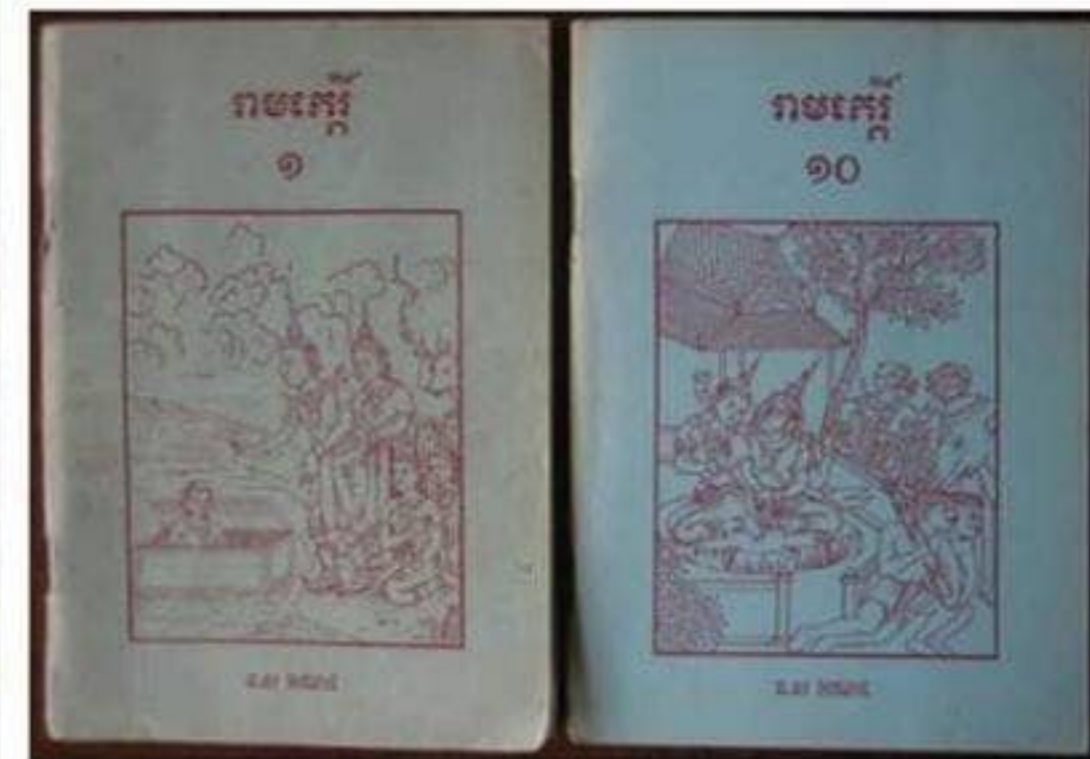
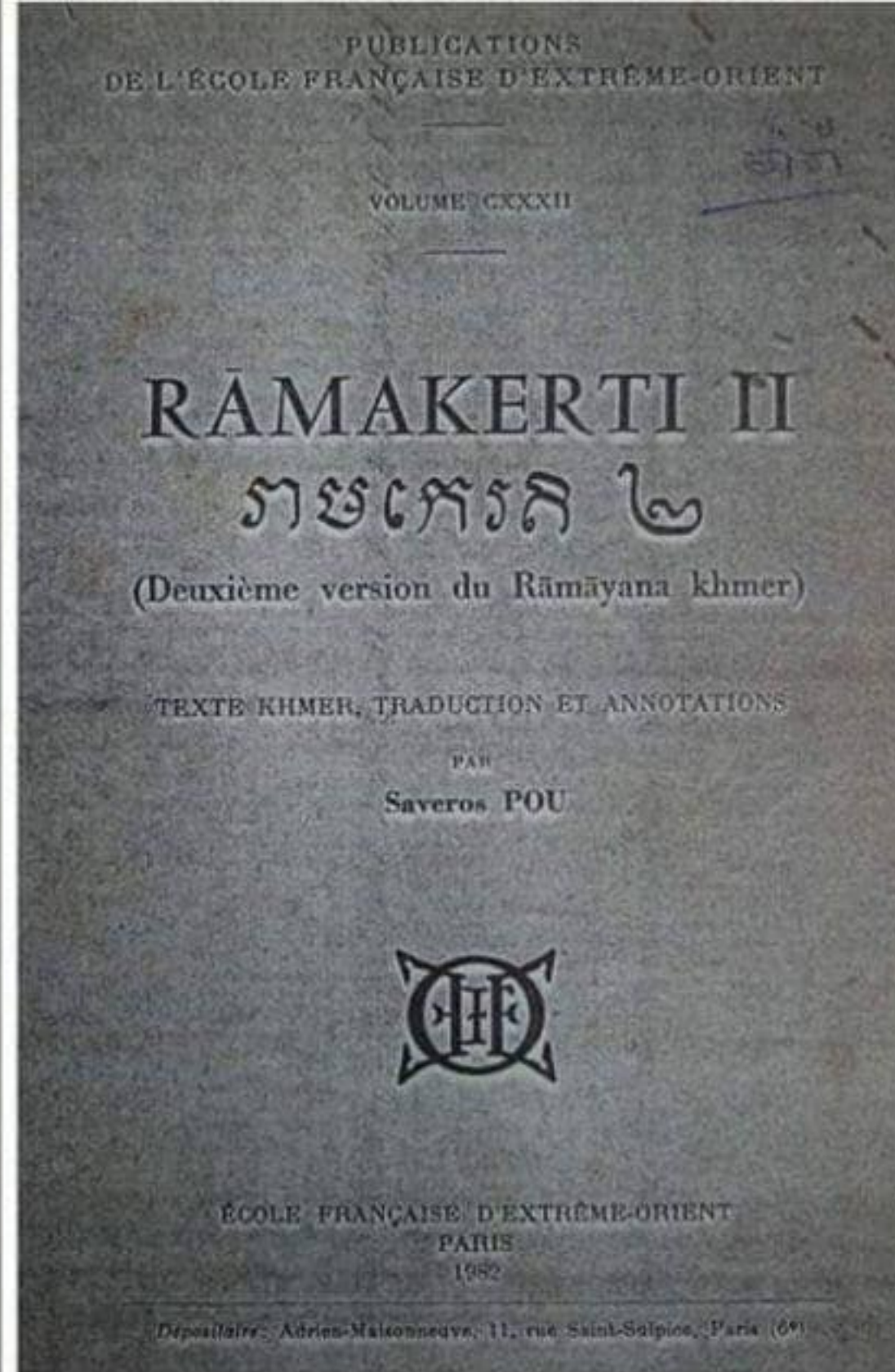
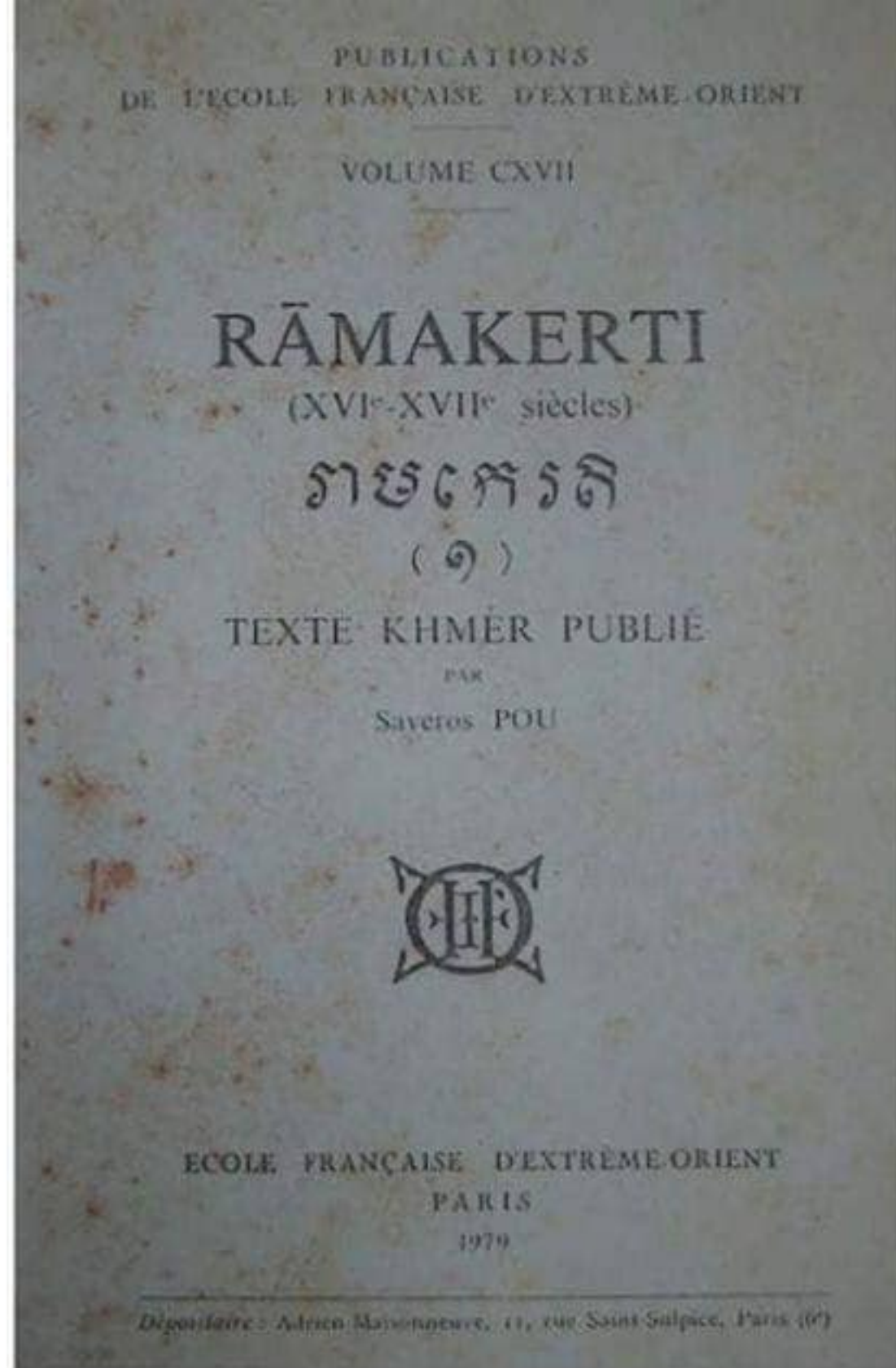
ព្រះភគវតី **សីតា** (នាងសីតា)

ភស្តុតាងរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរសម័យកណ្តាល

(ស.វ.ទី១៥-១៩)

រឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរដែលជាអត្ថបទសរសេរនៅគង់វង្ស
គឺមានស្នាដៃ (ច្បាប់) ផ្សេងៗ ដែលចារចម្លងតាមគ្នា
លើសាស្ត្រាស្តិកវិភាគ តាំងពីស.វ.ទី១៦ ឬ១៧ ៖

- ▶ ស្នាដៃមួយ នៅសល់ ៩០៣៤ ល្បះ
- ▶ ស្នាដៃមួយទៀត សល់ ១៧៧៤ ល្បះ។

រឿងរាមកេរតិ ចម្លងពីសាស្ត្រាស្តិកវិភ តាគ្នាតាំងពីស.វ.ទី១៦ ឬ ១៧ ៖

- ▶ ស្នាដៃមួយ (១) នៅសល់ ៥០៣៤ ល្បះ។
- ▶ ស្នាដៃមួយទៀត (២) សល់ ១៧៧៤ ល្បះ។

រឿងរាមកេរតិ ក្នុងជំនឿ ទំនៀមទម្លាប់ សិល្បៈ និងសង្គមខ្មែរ, ដោយ ព្រាប ចាន់ម៉ារ៉ា, ២០១៦

រាមកេរ្តិ៍ នៅអង្គរវត្ត។

រឿងរាមកេរ្តិ៍ក្នុងជំនឿ ទំនៀមទម្លាប់ សិល្បៈ និងសង្គមខ្មែរ

[illegible]

ដោយ ព្រាម ចាន់ម៉ាក, ២០១៦

ភស្តុតាងរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរសម័យថ្មី

(ស.វ.ទី១៩ដល់បច្ចុប្បន្ន)

- ▶ មានអត្ថបទច្រើនស្នាដៃ (ច្បាប់) ផ្សេងៗគ្នា
- ▶ មានអ្នកចេះនិទាននៅតាមតំបន់ផ្សេងៗ
- ▶ គួរជាគំនូរ ឬ ចម្លាក់ នៅតាមវត្តអារាមនានា
- ▶ មាននិយាយខ្លីៗនៅក្នុងក្បួនទាយ ឬក្បួន

មើលជំងឺផ្សេងៗ ។

រឿងរាមកេរ្តិ៍ មួយចប់១៩២វគ្គ។

7096

୧/୬୭

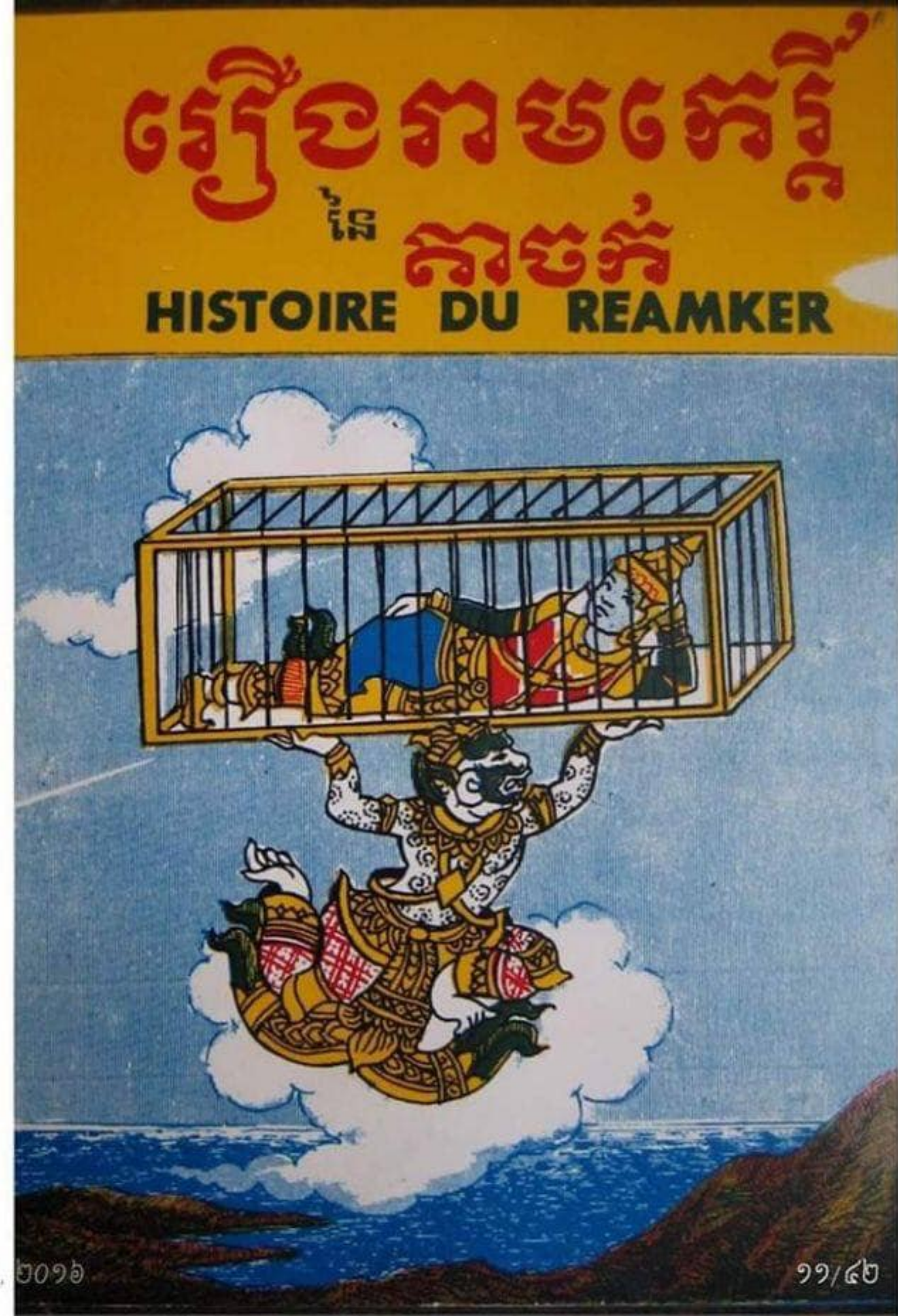
- ឧកញ៉ាសុត្តន្តប្រិជា ឥន្ទ
បានតែងកាព្យមួយដាក់ចំណង
ជើងថា “និវាសនគរវត្ត” គឺមាន
ល្បះខ្លះរៀបរាប់អំពីរឿង
រាមកេរ្តិ៍ដែរ ហើយវិទ្យាស្ថាន
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យបានយកមក
បោះពុម្ពផ្សាយ ឆ្នាំ១៩៣៤។

និវាសនគរវត្ត

ភ្នំពេញ
ការផ្សាយរបស់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ
ព.ស ២៥៤១

- តាចក់ ជាអ្នកស្រុកអង្គរ ចេះ
 និទានរឿងរាមកេរ្តិ៍ មួយចប់
 ហើយលោក បីហ្សូត៍
 បានកត់ត្រា និងបោះពុម្ព
 ផ្សព្វផ្សាយ នៅឆ្នាំ១៩៧៣។

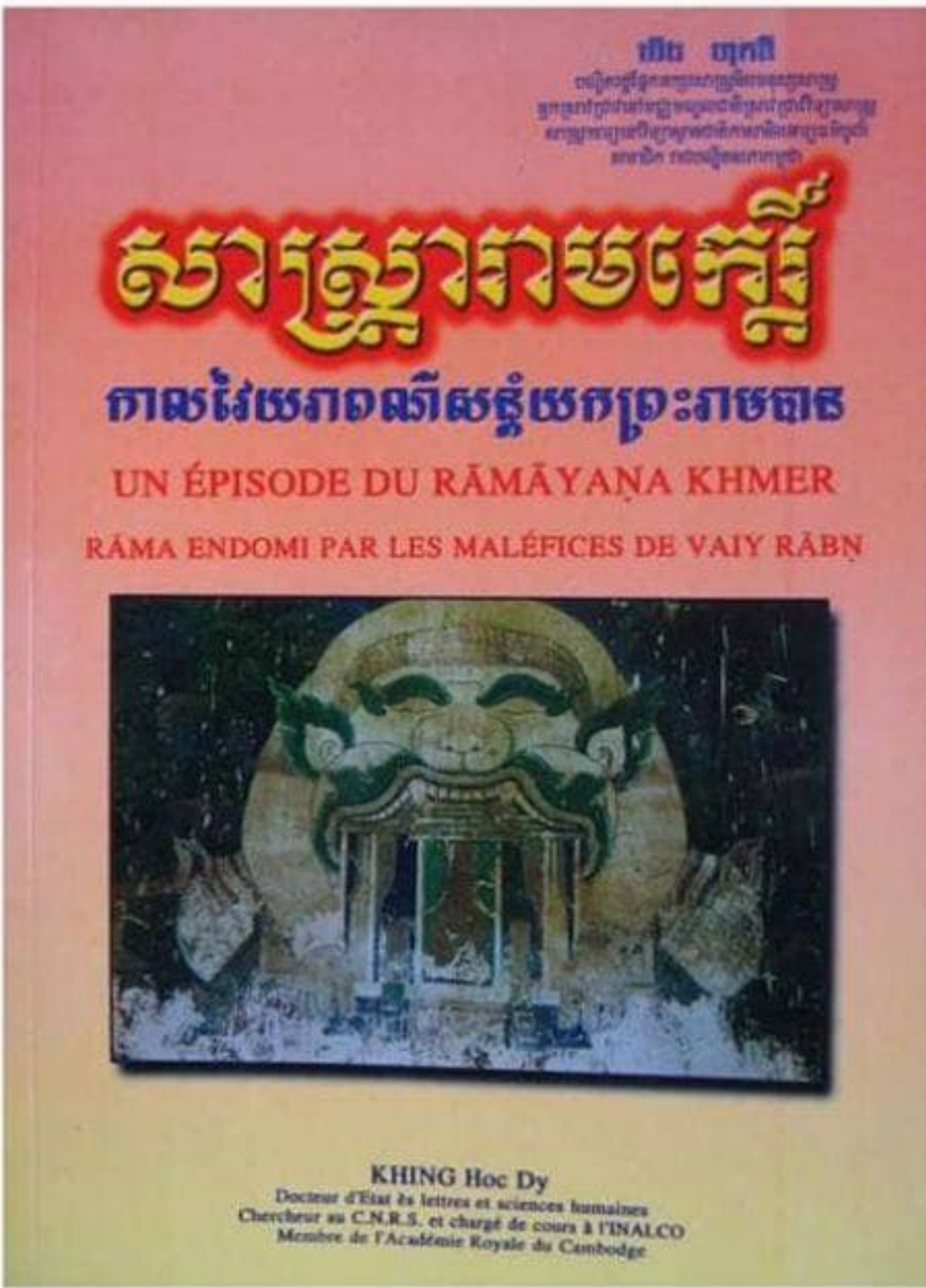
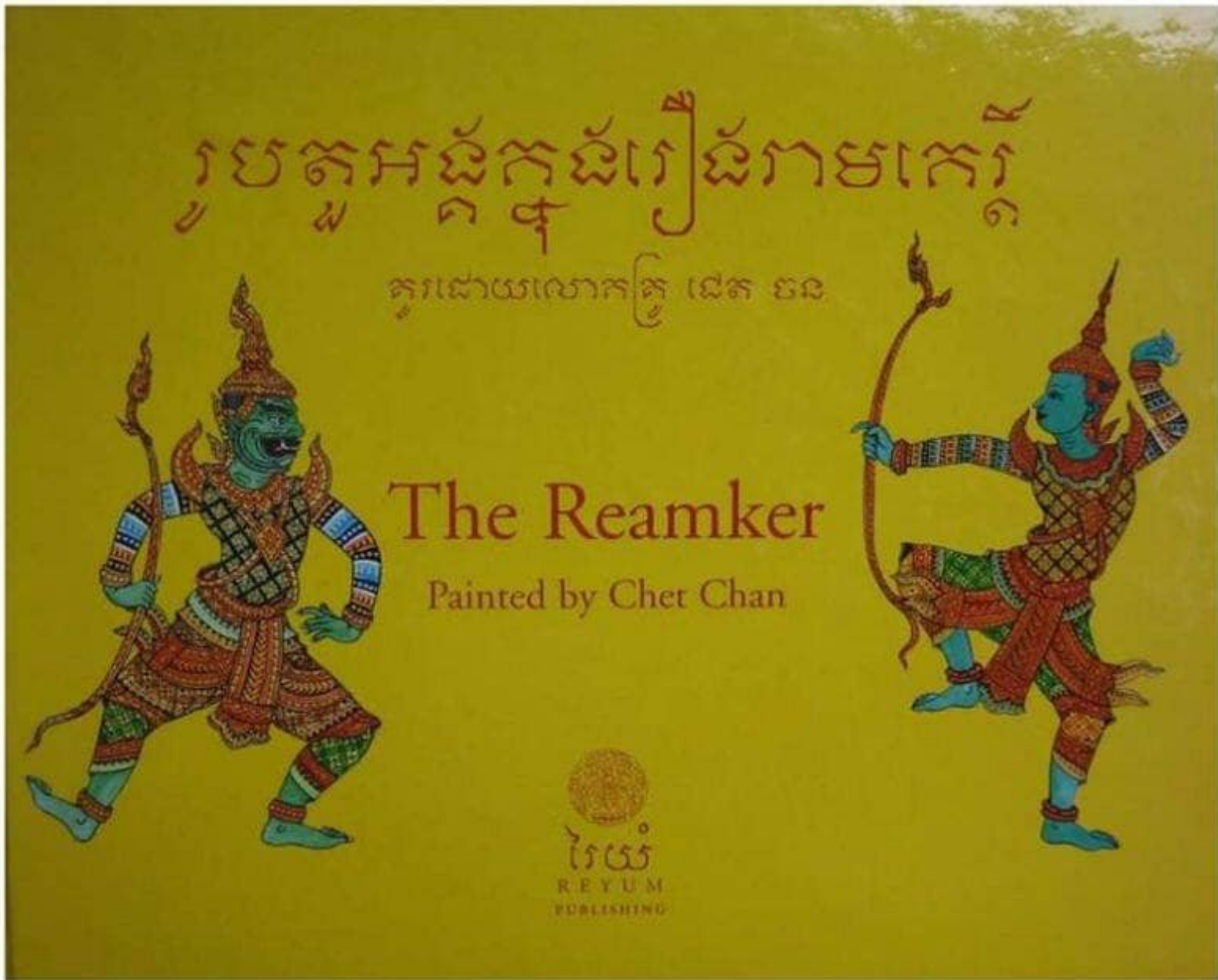

២. តាសយ ជាអ្នកពោលល្ខោនខោល
 នៅវត្តស្វាយអណ្តែត ស្រុកល្វាឯម
 ខេត្តកណ្តាល ធ្លាប់ពោលរឿង
 រាមកេរ្តិ៍ ជិតចប់ ហើយលោក ពិបុន្នីន
 ថតសំឡេងនិងចម្លងជាអត្ថបទ ដោយ
 មានការណែនាំពីលោកគ្រូ អាំង ដូលាន
 ហើយបានបោះពុម្ពផ្សាយនៅឆ្នាំ២០០០។

រាមកេរ្តិ៍

ជិតចប់
 ហើយលោក ពិបុន្នីន

ទំនៀមទម្លាប់ដែលមានឥទ្ធិពលមកពីរឿងរាមកេរ្តិ៍

- ១- លេងជាល្ខោនខោលថ្វាយអ្នកតា
- ២- តួអង្គខ្លះក្លាយជាអ្នកតា
- ៣- តួអង្គខ្លះក្លាយជាឈ្មោះទូកង
- ៤- តួអង្គខ្លះក្លាយជាគ្រឿងរណ្តាប់ក្នុងកិច្ចពិធី
- ៥- តួអង្គខ្លះក្លាយជារូបយន្ត គាថា...
- ៦- ក្លាយជាក្បួនទាយ ឬក្បួនមើលជំងឺ
- ៧- ក្លាយជាឈ្មោះក្បាច់គុនខ្មែរ
- ៨- តួអង្គខ្លះក្លាយជារូបសញ្ញាស្ថាប័នផ្សេងៗល។

តួអង្គល្ខោនខោល
(រឿងរាមកេរ្តិ៍) រាំថ្វាយព្រះ
នៅវត្តស្វាយអណ្តែត
ស្រុកល្វាឯម ខេត្តកណ្តាល។

ឈ្មោះតួអង្គក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្លះ
ក្លាយទៅជាអ្នកតា។

ឈ្មោះតួអង្គក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍
ខ្លះ ក្លាយទៅជាឈ្មោះទូកផង។

មុខឧករូបតួអង្គរឿងរាមកេរ្តិ៍
ខ្លះគេគោរពជាទេព។

រឿងរាមកេរ្តិ៍ក្នុងជំនឿ ទំនៀមទម្លាប់ សិល្បៈ និងសង្គមខ្មែរ, ដោយ ព្រាប ចាន់ម៉ារ៉ា, ២០១៦

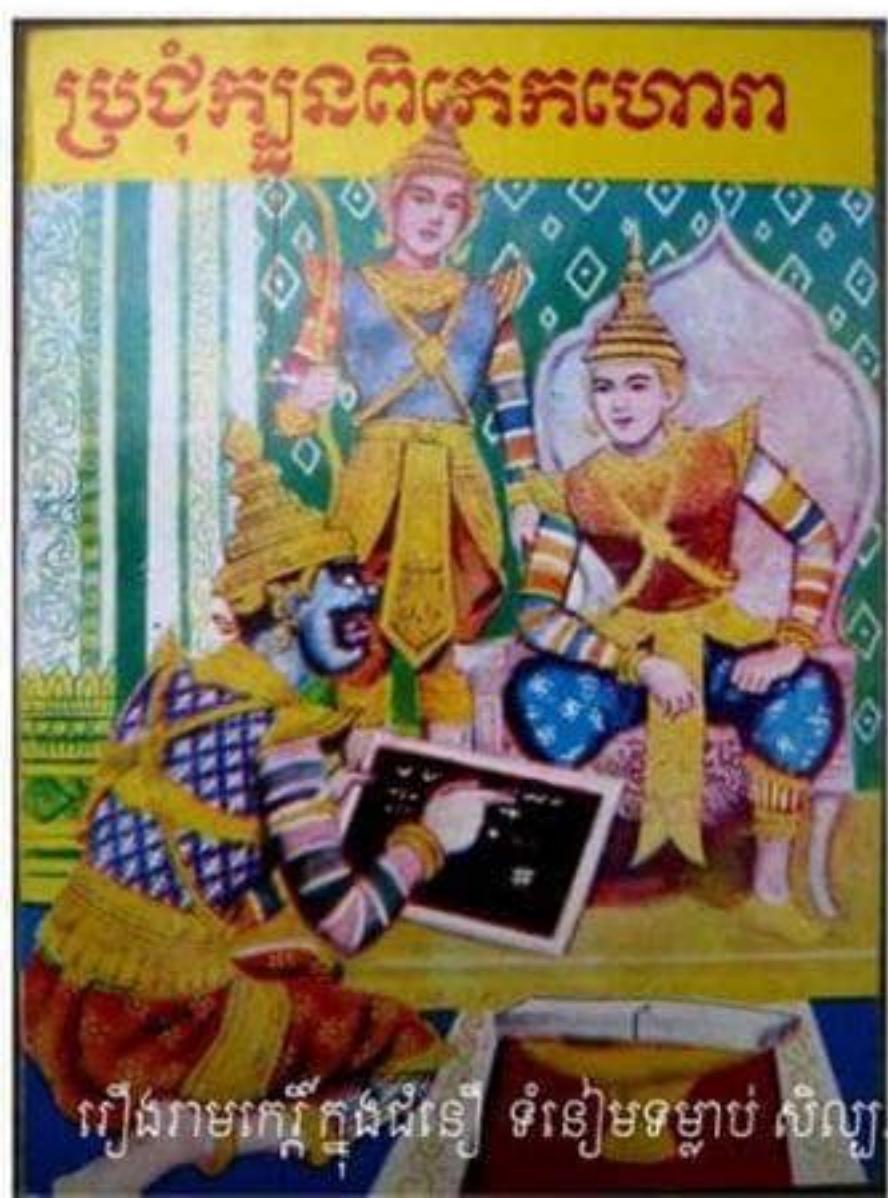
រូបតួអង្គរឿងរាមកេរ្តិ៍ ខ្លះ គេយកមក
ធ្វើជាគ្រឿងរណ្តាប់ក្នុងកិច្ចពិធី។

រឿងរាមកេរ្តិ៍ក្នុងជំនឿ ទំនៀមទម្លាប់សិវ្បៈ និងសង្គមខ្មែរ, ដោយ ព្រាប ចាន់ម៉ារ៉ា, ២០១៦

រូបតួអង្គរឿងរាមកេរ្តិ៍ ខ្លះក្លាយជាយន្ត
 គាថា ឬសាក់ មានមន្តអាគមផ្សេងៗ។

នេះក្បួនសិក្សាគ្រោះ ឱ្យបរិច្ចាគលេខ១ ខែសីហា
 លេខ៧ លុះលើកកម្ពុជាយើង ប៉ុន្មាន លេខ
 លេខ៧ ឱ្យបរិច្ចាគលេខ១ គ្រោះនេះ ។

១	២	៣	៤	៥	៦	៧	៨
50	30	10	60	40	20	70	80

១ ខែសីហា មានគ្រោះចំពោះជិត ភាពល្អថាថ្ងៃ
 រាមព្រះលក្ខប្បវត្តន៍ ។

រឿងរាមកេរ្តិ៍
 ក្លាយជាក្បួនទាយ ឬ
 ក្បួនមើលជំងឺជាដើម

ក្បាច់ព្រះរាមវង្សសរ

រឿងរាមកេរ្តិ៍ក្នុងជំនឿ ទំនៀមទម្លាប់ សិល្បៈ និងសង្គមខ្មែរ, ដោយ ព្រាប ចាន់ម៉ារ៉ា, ២០១៦

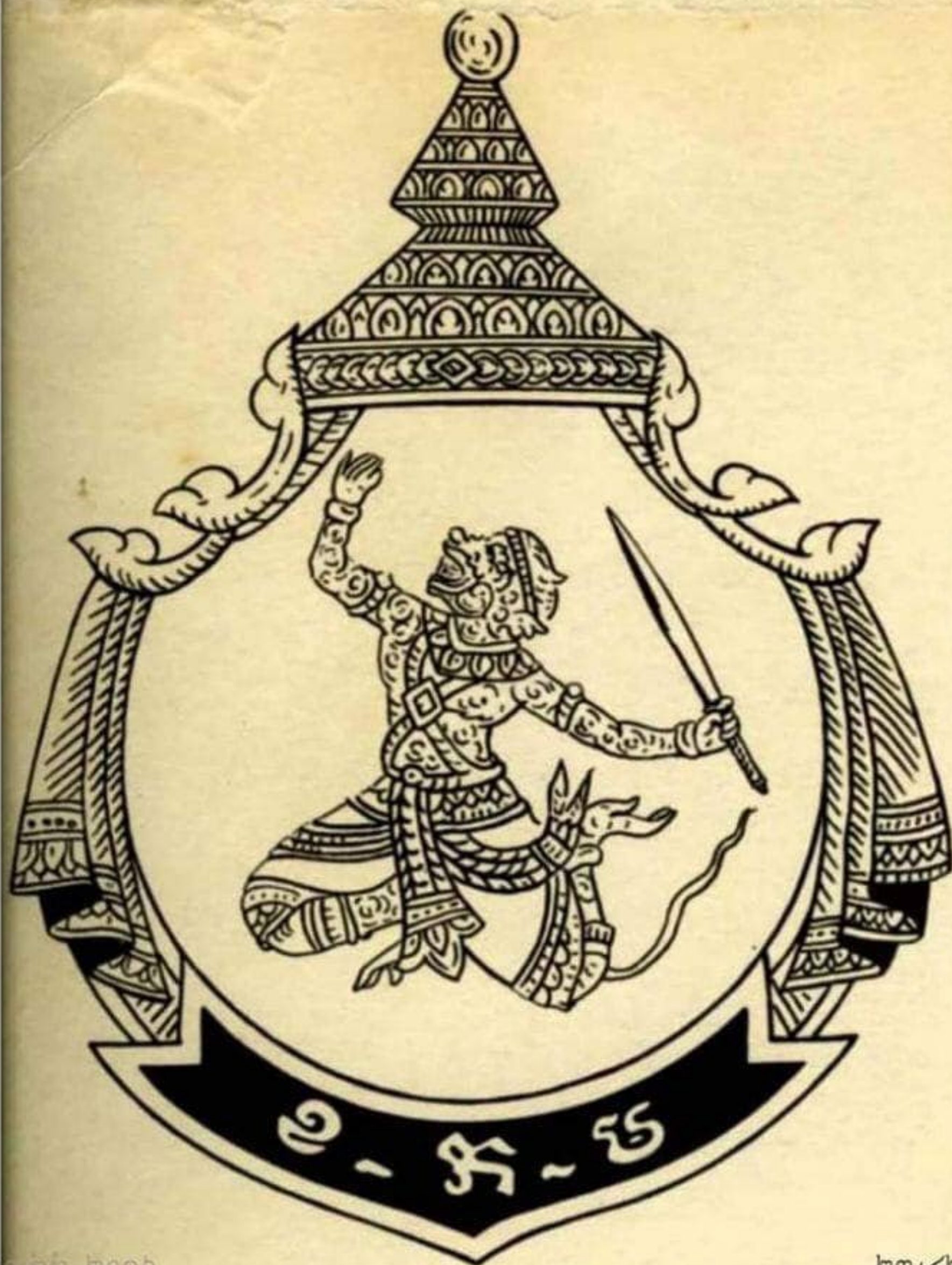

ត្រា ឬសញ្ញា សម្គាល់កងខេមរៈភូមិន្ទខ្មែរ
មានរូបតួអង្គហនុមាន។

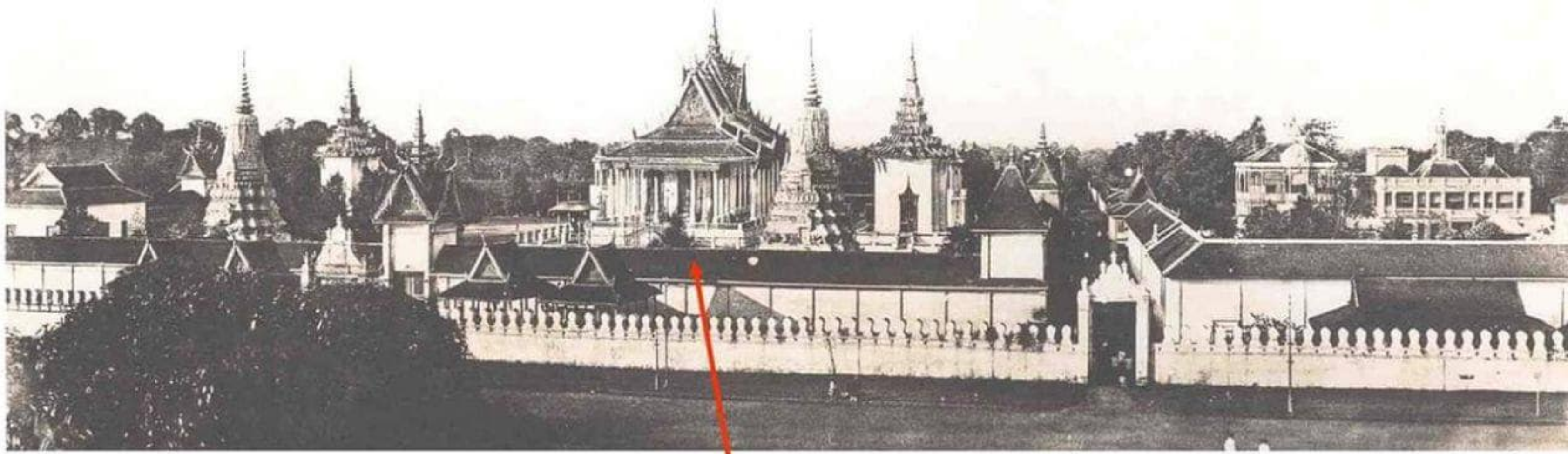
រឿងពាមកេរ្តិ៍ក្នុងជំនឿ ទំនៀមទម្លាប់ សិល្បៈ និងសង្គមខ្មែរ, ដោយ ព្រាប ចាន់ដាក់, ២០១៦

សិល្បៈចេញមកពីរឿងរាមកេរ្តិ៍

- ១- ចម្លាក់ជាបដិមាទោល
- ២- ចម្លាក់ជាបន្តឹងប្រាសាទ
- ៣- ចម្លាក់នៅតាមព្រះវិហារ
- ៤- គំនូរនៅតាមវត្ត
- ៥- ចម្លាក់លើលោហៈផ្សេងៗ
- ៦- គំនូរលម្អផ្សេងៗ
- ៧- តួកញ្ចក់រូបលើហ្វូលពិតាន
- ៨- ធ្វើជាមុខខ្នុក
- ៩- រាំជារបាំ
- ១០- សម្តែងជាល្ខោនខោល
- ១១- សម្តែងជាល្ខោនស្បែកធំ
- ១២- និទានផ្ទាល់មាត់ៗល។

គំនូររឿងរាមកេរ្តិ៍ នៅថែវព្រះវិហារព្រះកែវមរកត
ក្នុងព្រះបរមរាជវាំង, បុណ្យឆ្លងឆ្នាំ១៩០៣។

ចម្លាក់នៅអង្គរវត្ត, ស.វ.ទី១២

គំនូរនៅវត្តព្រះកែវមរកត

គំនូររឿងរាមកេរ្តិ៍នៅថែវព្រះវិហារព្រះកែវមរកត នៃព្រះរាជវាំង។ បុណ្យឆ្លងនៅឆ្នាំ១៩០៣។

រឿងរាមកេរ្តិ៍ក្នុងរូងខ្សែ ទី១២២ រូងរាម សិលាសរសៃ

រឿងរាមកេរ្តិ៍ក្នុងរូងខ្សែ ទី១២៣ រូងរាម សិលាសរសៃ

រឿងរាមកេរ្តិ៍ក្នុងរូងខ្សែ ទី១២៤ រូងរាម សិលាសរសៃ

ចម្លាក់រឿងរាមកេរ្តិ៍នៅព្រះវិហារវត្តដំរីស
ខេត្តបាត់ដំបង, ស.វ.ទី២០។

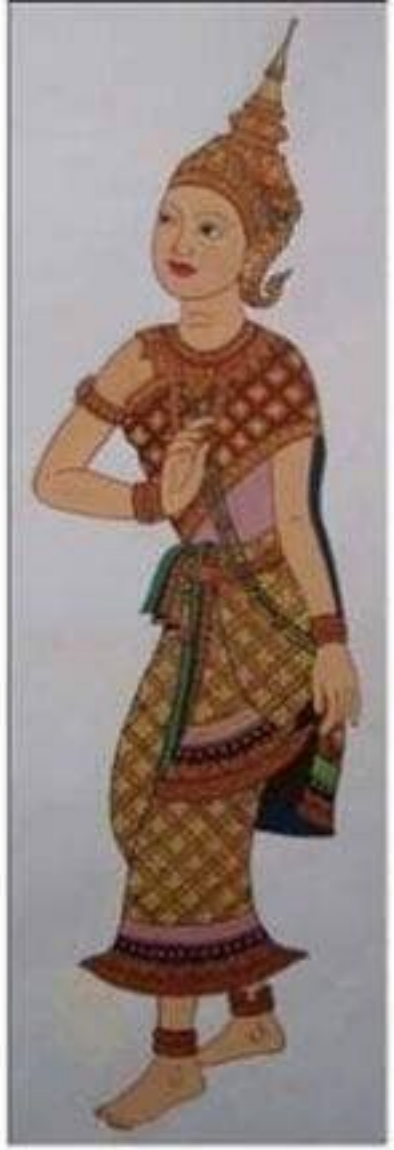

គំនូរ និងចម្លាក់រូបតួអង្គ រឿងរាមកេរ្តិ៍។

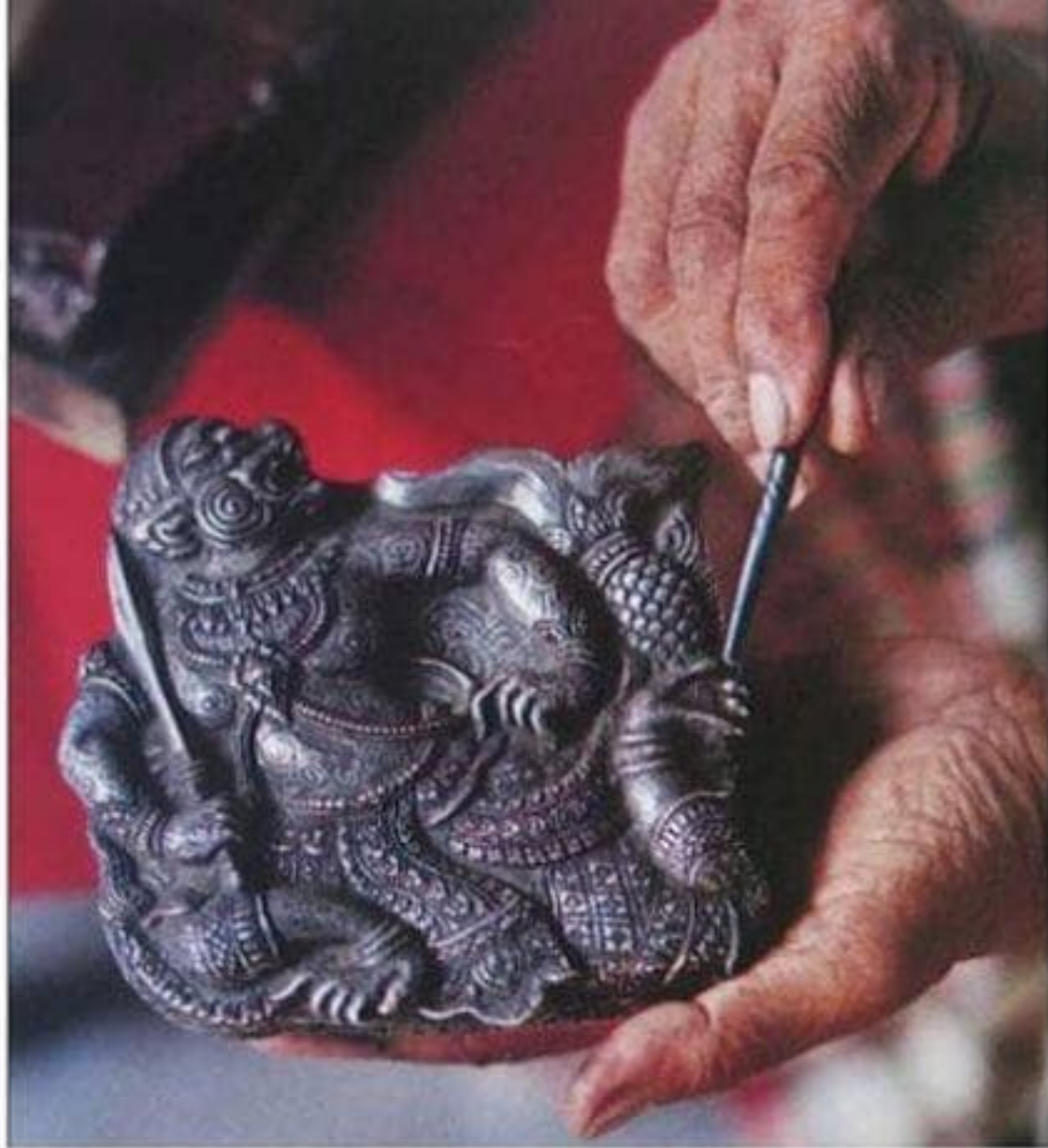
រឿងរាមកេរ្តិ៍ក្នុងជំនឿ ទំនៀមទម្លាប់ សិល្បៈ និងសង្គមខ្មែរ, ដោយ ព្រាប ចាន់ម៉ារ៉ា, ២០១៦

គំនូរថ្មីរូបតួអង្គរឿងរាមកេរ្តិ៍ (រៀនគួរដោយក្មេងៗ) ។

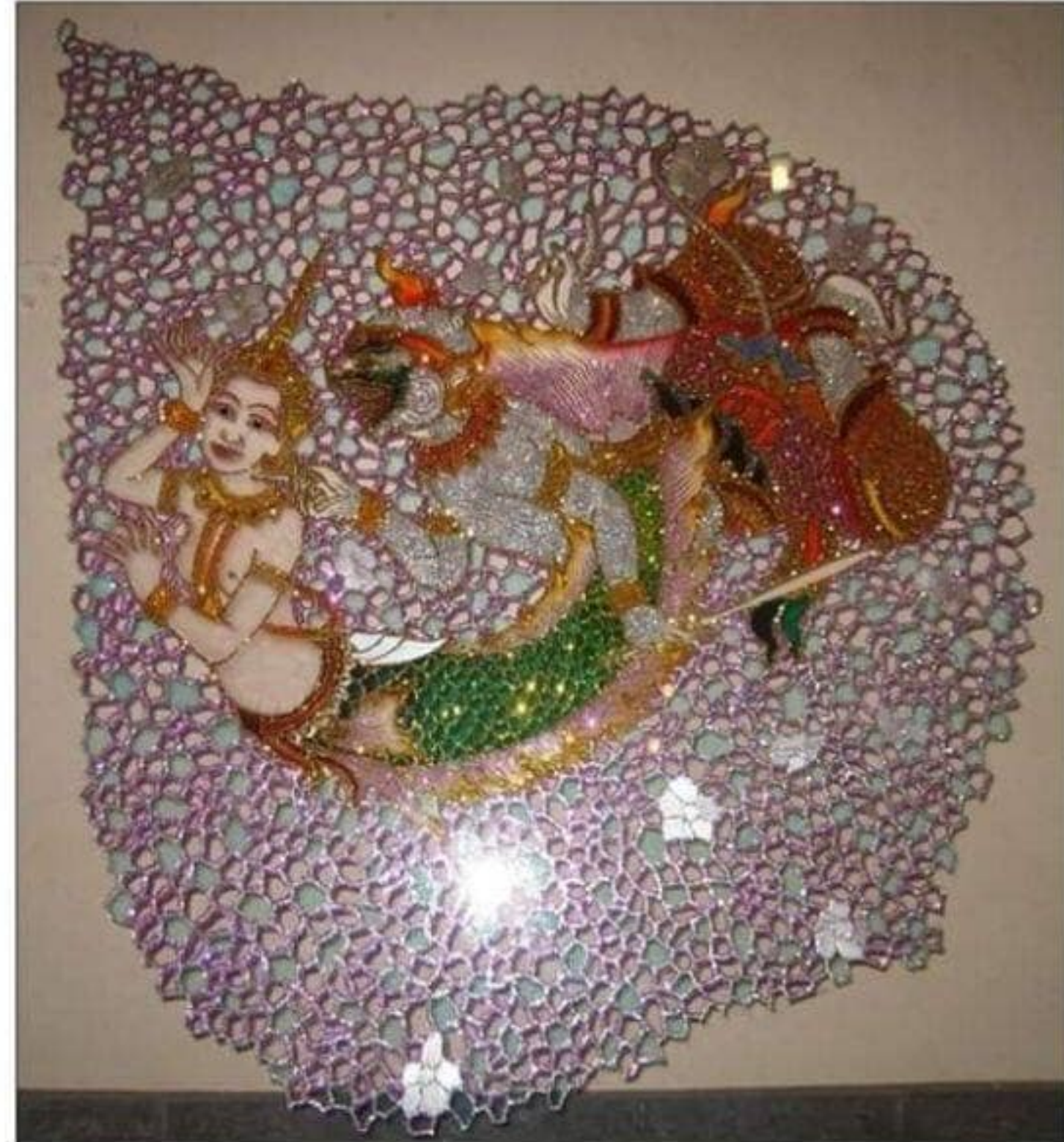
រឿងរាមកេរ្តិ៍ក្នុងជំនឿ ទំនៀមទម្លាប់ សិល្បៈ និងសង្គមខ្មែរ, ដោយ ព្រាប ចាន់ម៉ារ៉ា, ២០១៦

ចម្លាក់លើរបស់
ប្រើប្រាស់

ចម្លាក់លើកញ្ចក់

ល្ខោនខោលវត្តស្វាយអណ្តែត

រឿងរាមកេរ្តិ៍ក្នុងជំនឿ ទំនៀមទម្លាប់ សិល្បៈ និងសង្គមខ្មែរ, ដោយ ព្រាប ចាន់ម៉ារ៉ា, ២០១៦

ល្ខោនខោល ប្រុស។

រឿងរាមកេរ្តិ៍ ក្នុងដំនើរ ទំនៀមទម្លាប់ សិល្បៈ និងសង្គមខ្មែរ ដោយ ព្រាប ចាន់ម៉ារ៉ា, ២០១៦

ល្ខោនខោល ស្រី។

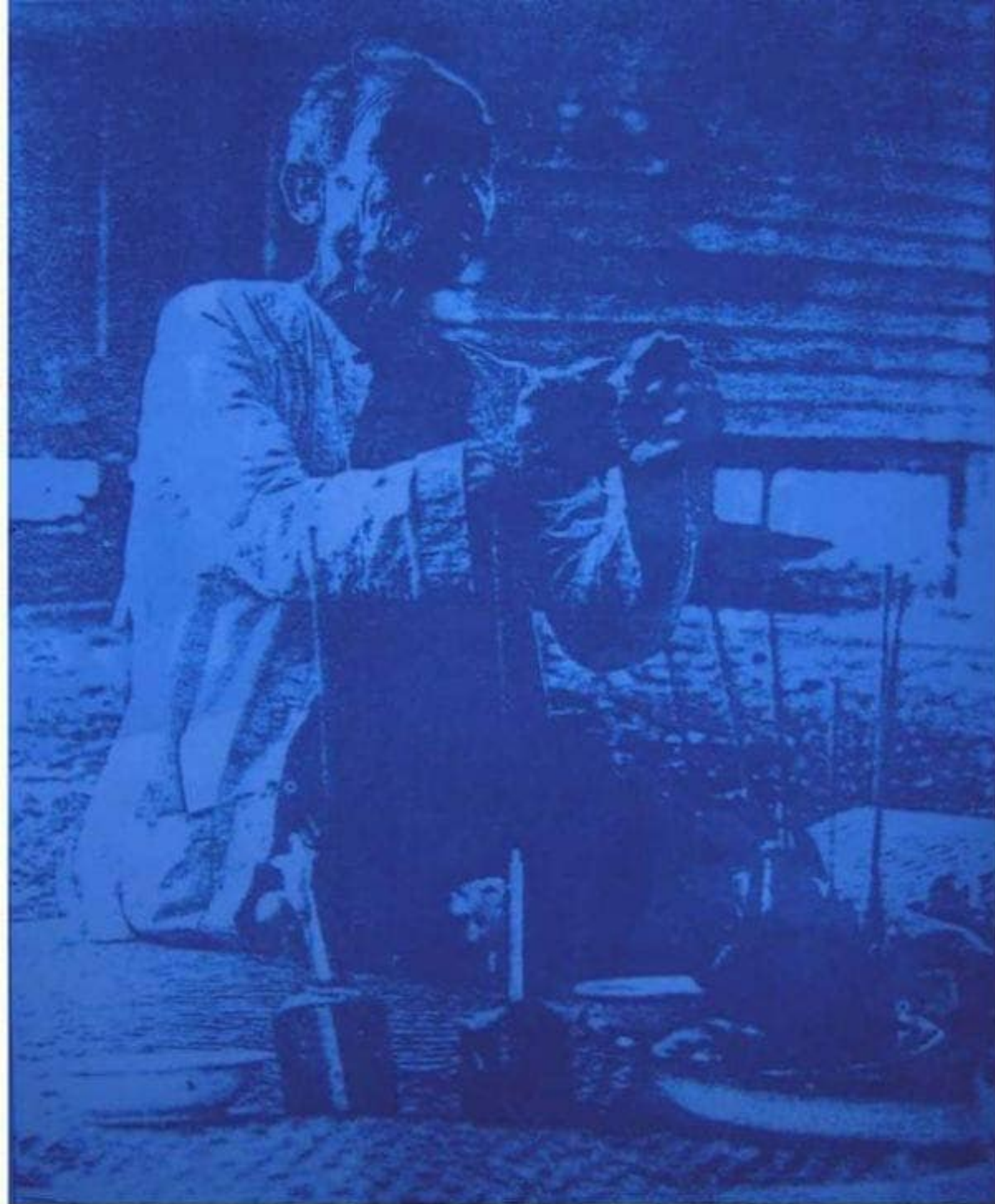
រូបភាពក្នុងរូបភាពនេះ ទំនៀមទម្លាប់ សិល្បៈ និងសង្គមខ្មែរ, ដោយ ព្រាប ចាន់ម៉ារ៉ា ២០១៦

ល្ខោនស្បែកធំ

រឿងរាមកេរ្តិ៍ក្នុងជំនឿ ទំនៀមទម្លាប់ សិល្បៈ និងសង្គមខ្មែរ, ដោយ ព្រាប ចាន់ម៉ារ៉ា, ២០១៦

© Photo Jacques Brunet

និទានរឿងរាមកេរ្តិ៍

រឿងរាមកេរ្តិ៍ក្នុងជំនឿ ទំនៀមទម្លាប់ សិល្បៈ និងសង្គមខ្មែរ, ដោយ ព្រាប ចាន់ម៉ារ៉ា, ២០១៦

ឈ្មោះរុក្ខជាតិយកតាមឈ្មោះតួអង្គក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍

១- ដើមលំពែងព្រះរាម

២- ដើមសុកព្រះរាម

៣- ដើមពុកព្រះរាម

៤- ដើមសេដា

៥- ដើមសម័តិភេក្តា។ល។

ដើមលំពែងព្រះរាម

ដើមសុកព្រះរាម

ដើមពុកព្រះរាម

ផ្លែសេតា (សីតា)

ស្រម៉ែពិភេក

ម្នាស់ឥន្ទ្រជិត(?)

សរុបសេចក្តី

រឿងរាមកេរ្តិ៍ ជ្រួតជ្រាបខ្លាំងណាស់ក្នុងគំនិតខ្មែរ រហូតដល់ក្លាយទៅជាទំនៀមទម្លាប់, ប្រពៃណី, សិល្បៈ និងអ្វីៗជាច្រើនទៀតក្នុងសង្គមតាំងពីសម័យ បុរាណ (ស.វ.ទី៦ ឬទី៧) តរឿងមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ ឥតមានដាច់ឡើយ។